

EL CONTRAATAAC DEL TABAC

El 'lobby' empresarial del tabac és un dels grups de pressió més forts dels Estats Units. Actualment, aquest sector ha emprès una campanya per contrarestar les restriccions administratives sobre els fumadors.

La marca Benson & Hedges de la companyia Philip Morris ha engegat un tipus de campanya publicitària desconegut fins ara. És la resposta a la consciència creixent contra el tabac.

Un país com els Estats Units de tan curta història en comparació amb la resta de les nacions occidentals, sembla que es dona pressa a recuperar el temps perdut i col·locar-se a to amb el desenvolupament global dels països europeus. Així tractaren de compensar el dèficit en operacions bèl·liques, enfangant-se durant el present segle en dues guerres mundials, tot seguit dels conflictes a Corea, Vietnam, el Golf Pèrsic, a més d'una sèrie de *gun boat diplomacy* ("diplomàcia a cop de canó") a les repúbliques del Carib i Amèrica Central. Per altra banda, els Estats Units entren a la història, tant amb la bombeta elèctrica com amb la més gruixuda, l'atòmica. Per si no fos prou amb la visita a la Lluna i altres proeses tecnològiques, cap altre país no pot oferir tants desastres naturals o antropogènics: terratrèmols, inundacions i incendis descomunals, huracans, tornados, ones de calor devastadores i no parlem de les epidèmies de drogues, sida, delinqüència, abús d'armes de foc...

Dins del clima d'esdeveniments bèl·lics, tecnològics i d'altres, que imprimeixen tan extraordinària peculiaritat als EUA, figuren altres aspectes com els que es troben en el camp de la política. És ben conegut el fet que els EUA no són una democràcia pròpiament dita, sinó més aviat una *lobbycràcia*, constituïnt el país d'Occident amb la màxima influència en política dels *lobbys* (grups de pressió). Entre els de major ascendència i poder, figura el *gun lobby*, el d'armes de foc, sostingut per la National Rifle Association (NRA) que amb més de tres milions de socis i un major nombre de simpatitzants –els posseïdors de més de 200 milions d'armes arreu el país– es pot dir que, junt a altres *lobbys*, són avui dia qui tallen el bacallà en la política dels EUA. Un grup de pressió de primera línia i que figurarà com a tema central d'aquest article, és el de la indústria del tabac. Així com el *gun lobby* s'aferra al dret inalienable segons la Constitució dels EUA de posseir i portar armes de foc, el *lobby* del tabac, davant el setge que pateix, tant per part de les autoritats sanitàries com del National Cancer Institute i l'American Cancer Society, s'ha disposat a contraatacar apel·lant als drets civils de cada ciutadà d'obrar segons el propi criteri.

La inaturable successió de conflictes bèl·lics que han emmarcat la història es produeix per allò que en l'*Odissea* s'atribueix a "l'atracció de l'home pel ferro". Des de l'arc i les fletxes de l'home primitiu, fins al foc i fum radioactiu de les explosions nuclears de l'home "civilitzat", s'han ocasionat un continu i incomptable nombre de víctimes. Un altre tipus de foc i fum ens fou regalat per la descoberta del nou món amb la introducció del tabac. Un vici, fumar, que ha infligit, a causa del càncer, les

Les llibertats individuals i la seua presumpta violació per les autoritats constitueix el tema favorit del nou contraatac publicitari. Un anunci representa la paradigmàtica estàtua de la Llibertat a Nova York, on hi ha fumadors gaudint del plaer del seu vici; damunt del cap del monument demanen la qüestió: "T'estranya perquè (Miss Liberty) sosté una llum? Per un gran fumar, pren-te unes quantes llibertats".

cardiopaties i les afeccions pulmonars, més estralls durant aquest segle que els causats per les dues guerres mundials, l'holocaust, els gulags i els conflictes bèl·lics locals. A més dels milions d'éssers humans que sucumbeixen anualment per l'ús del tabac arreu del món, s'ha de considerar el patiment propi de la malaltia i els efectes secundaris extremadament tòxics de les terapèutiques actuals, tot això sense oblidar els elevats costos del tractament i el trastorn que ocasiona a les famílies perdre un dels seus components, generalment en l'edat més productiva.

Per a contrarestar la disminució del consum del tabac als EUA durant els anys 70 i 80 a causa de l'educació del públic sobre els perills de fumar –tasca duta a terme per les esmentades entitats sanitàries–, les companyies manufactureres de cigarrets varen adoptar el que es diu *agressive marketing*, basat en una intensa campanya publicitària i de promoció dels productes, que ha estat facilitada arreu el món per la legislació permissiva. Així s'ha detectat un augment en la producció i consum mundial de cigarrets. Pel que fa a això, cal notar el fet paradoxal que els governs per una banda mantenen la propaganda contra el consum de tabac

mentre que per altra, en el cas dels EUA, proporcionen subsidis als productors de tabac i primes per a l'exportació dels seus productes. Més encara: els governs es beneficien directament dels elevats impostots que assignen a cada paquet de cigarrets, mentre que indirectament de forma callada i hipòcrita, els resulta lucratiu que el públic fume perquè amb les malalties i la mortalitat que ocasiona el tabac, afectant a les persones d'edat madura, l'estat s'estalvia el pagament de seguretat social que hauria d'efectuar si la gent visqués més anys abstenint-se del vici de fumar.

Fins l'any 1993 semblava que la influència del lobby del tabac disminuïa davant de les esmentades campanyes públiques contra el consum de tabac. En el cas dels EUA s'ha produït una reversió en la política de la present administració republicana pel que fa a restriccions en la legislació antitabac. Ha estat precisament un efecte de la victòria conservadora en les eleccions del 1994, propiciada fonamentalment per la influència dels poderosos lobbys dels industrials del tabac i de l'NRA. El Congrés dels EUA amb majoria republicana no va trigar molt a nomenar com a president del comitè parlamentari d'energia i comerç el diputat T. Bliley, que representa l'estat de Virgínia on figura com a major establiment la firma Philip Morris i on es conrea la major part del tabac dels EUA. Aquest diputat va proposar "que no calia més legislació controlant l'ús del tabac". Com a conseqüència, s'ha produït per primera vegada des que s'inicià la campanya antitabac als EUA, un augment en el consum de cigarretes, especialment en adolescents i dones. Incidentalment, si més no com a com a nota curiosa, Bliley és propietari d'una gran empresa funerària...

La contraofensiva de les companyies de tabac es desenvolupa principalment en dos fronts: el legislatiu i el

Exportació de cigarrets. La marca Gold Coast promocionada per la R. J. Reynolds a Yemen constitueix una estratègia que les companyies de tabac adopten per a compensar el declivi de consum als EUA.

publicitari. En el camp legislatiu hem vist com davant les comissions parlamentàries s'han defensat els interessos de les grans empreses mitjançant l'aparició dels principals executius davant les càmeres de televisió sota jurament, i afirmant —contra tota evidència científica— que la nicotina no produeix addicció i que el tabac no causa càncer de pulmó... Amb tota la insolència que reflecteixen els elevats interessos comercials que entren en joc, la indústria del tabac, que nega obcecadament els efectes tan nocius de fumar, es troba davant l'escull de les legislatures de cada estat de la Unió americana. Al 1993 els costos sanitaris a causa de les malalties causades per fumar ascendia al 7% del total de les despeses públiques de la seguretat social i privada. Aquestes despeses pugen a un total de més de 100 mil milions de dòlars anualment que els diferents estats federals volen que siguin reemborsats mitjançant litigis contra les companyies de tabac. Els industrials s'aferren al fet que en els últims 20 anys més de 50 milions de persones han deixat

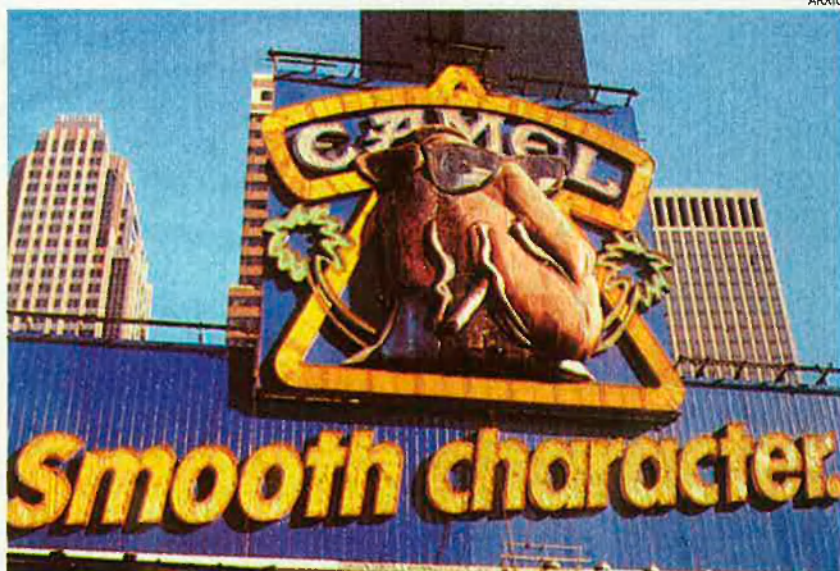
de fumar als EUA, cosa que indicaria que la nicotina no és addicció. Ignoren però, que hi ha més de 45 milions de fumadors en l'actualitat que no poden deixar el vici; l'addicció nicotínica és tan intensa com al que es dona en drogues il·legals com la cocaïna i l'heroïna.

En el camp publicitari, la nova estratègia que han adoptat les companyies americanes de tabac consisteix en un subtil canvi en les imatges que fins fa poc il·lustraven el romancisme o el "plaer" del consum d'un bon cigarret. Així en el paisatge propagandístic ja no figuren els cowboys de pèl en pit, amb el seu aspecte *macho*, amb fons de forestes frondoses del Far West (per cert és ben conegut i crec que cal recordar-ho que el famós *Marlboro man* dels anuncis de la casa Philip Morris, va sucumbir de càncer de pulmó). En el seu lloc apareixen anuncis amb el camell fumador que representa la marca del nom de l'animal, tot esperant que no es morirà de càncer. Una publicitat que és enfocada envers els adolescents i que ha provocat una intensa campanya en contra. Més enllà,

però, els industrials de tabac americans han introduït una nova tàctica publicitària que ha evolucionat de la fantasia dels esmentats exemples a l'empatia: la crida als inalienables drets constitucionals contra les restriccions que es varen legislar durant els anys de l'administració democràtica que classificava la nicotina com una droga addictiva, i per tant requeria una legislació reguladora. A més a més, durant els últims 20 anys s'ha efectuat una campanya als EUA, limitant els llocs públics on es permetia fumar, arribant a extrems –segons les companyies de tabac– que infringien la llibertat individual. Sobre això han aparegut anuncis en la premsa arreu el món, on es mostra l'assetjament a què se sotmet els pobres fumadors. Així s'ha vist als diaris de Londres, París i Barcelona els plànols de les respectives ciutats i que en el cas de la ciutat comtal apareix un petit requadre emmarcant una porció del barri de Sant Gervasi amb la inscripció: “Zona de fumadors”, tot indicant que a la resta de la capital està prohibit fumar, afegint: “On posaran (les autoritats) els límits?”.

A aquest anunci curiós i cridaner, s'ajunten altres –tots a plena pàgina– atacant la campanya “totalitària i antidemocràtica” de l'administració (tan vàlida per als EUA com per a totes les nacions occidentals) “que avui aspira a prohibir el tabac, però demà farà el mateix amb l'alcohol, el cafè i fins i tot, les hamburgueses.” I afegeix: “L'obsessió per reglamentar els detalls més mínims de la vida de la gent pot menar a la violació de les llibertats personal”. I signen: “Philip Morris Europe A.S. i 17.000 empleats europeus al servei de 97 milions de fumadors d'Europa”. Vaja quin servei! Perquè a cada empleat li

El famós 'Marlboro man' dels anuncis va sucumbir de càncer de pulmó. Al seu lloc apareixen anuncis amb el camell fumador.

pertoquen uns 5.700 fumadors i un bon nombre d'ells quedaran ben servits de sotmetre's a l'agonia i mort per càncer i/o cardiopaties. Un altre tipus de campanya publicitària l'ha mamprès la marca Benson & Hedges de la companyia Philip Morris amb uns enginyosos anuncis a revistes i a gegantescos posters per les autopistes i ciutats dels EUA. En un d'ells figura l'ala d'un avió Jumbo volant, i damunt hi ha uns quants passatgers fumant tranquil·lament amb una llegenda que diu: “Heu notat que tots els vols amb una secció per a fumadors han estat cancel·lats?” I continua així: “Per un gran fumar, vola”. Donat que les llibertats individuals i la seua presumpta violació per les autoritats constitueix el tema favorit d'aquest nou contraatac publicitari, un altre anunci representa la paradigmàtica Estàtua de la Llibertat a Nova York, on hi ha fumadors gaudint del plaer del seu vici; damunt del cap del monument demanen la qüestió: “T'estranya perquè (Miss Liberty) sosté una llum? Per un gran fumar, pren-te unes quantes llibertats”.

Les addiccions, bé fisiològiques o bé supersticions de tota mena, són ben difícils de desarrelar: des de les que afecten la salut com les degudes a inductinació ancestral. Cas extrem d'addicció la del pacient de càncer que després d'haver-li extirpat el pulmó, demanà un cigarret immediatament després de la intervenció quirúrgica. S'ha parlat d'un gen de l'alcoholisme que explicaria la dependència de la beguda; fins ara no s'ha trobat cap gen del tabaquisme. Constituiria un gran avenç fer-ho perquè podria menar a la clau per a l'eliminació d'un dels flagells més terribles de la civilització actual, com ho és el vici de fumar.

Alfred Giner Sorolla

NUEVA YORK: PROHIBIDO FUMAR EN LA CALLE

